



Jevgeni Zolotko  
Üks päev riigiarhiivi töötaja elust (EKKM, 2011)  
Installatsioon purustatud trükitekstide massist  
5 × 9 × 3.5 m

# MÄLUASUTUSED JA DIGITAALNE PÖÖRE

*U toimetuse kiri-intervjuu Eesti Kultuuriloolise Arhiivi kultuuriloo allikate ja kirjandusuurimise tööühma vanemteaduri ja kirjandusteadlase MARIN LAAKIGA.*

**2013. aastal võeti Riigikogus vastu arengukava „Kultuur 2020”, mis näeb ette massilist digiteerimist mäluasutustes: nimelt peaks selle kava järgi olema aastaks 2018 digiteeritud väärtuslikum osa kogu eesti kultuuripärandist. Mis on selle programmi riiklik eesmärk? Mis strateegiatega nii muutlikule ja komplekssele teemale lähenetakse?**

Mõte kogu kultuuripärandi digiteerimisest meenutab mulle natuke Lenini plaani kogu Venemaa elektrifitseerimisest proletariaadi diktatuuri algaastatel. Idee on lennukas, aga mastaap on hoomamatu. Arengukavade paikapaneline, nagu sündis kultuuriministeeriumis eesti kultuuri arengu kohta aastani 2020, on ikkagi selline väga suurelt joonistamine. Teoreetiliselt peaks arengukava juurde kuuluma ka terviklik dokument nimega „rakenduskava”, seda vist veel ei ole või vähemalt pole seda nii üldrahvalikult arutatud, nagu kõiki neid ideid, millest vähemalt osa loodetavasti ka arengukavasse jõudis.

Kultuuripärandi digiteerimine pole mäluasutuste ringkonnas sugugi uus teema, see on aktiivselt päevakorras olnud juba viimased kümme aastat või isegi rohkem. Eesti mäluasutused on teinud ja teevad päris head koostööd, on üksteise tegevustega enam-vähem kursis. Samas olen üllatunud, et näiteks Eesti Inimarengu Aruannetes<sup>1</sup> pole digiteerimise e-aldkonna arengutest siiani juttu olnud, ka Eesti ajakirjanduse jaoks ei ületa digitaalse kultuuripärandi teemad eriti sageli uudiskünnist, kuigi mitmekülgne „digitegevus“ mäluasutustes on toimunud järjepidevalt. Avalikkusele on neid tegevusi juba aastaid vahendanud potraal Digiveeb, mis toimetab kultuuriministeeriumi veebilehe tiiva all, kuigi arvatavasti kahjuks mitte eriti operatiivselt – tehakse ikka rohkem!

See on nüüd taustaks teie küsimusele, millega tahan näidata, et „kogu kultuuripärandi digiteerimine” ei ole sündinud päris tühjalt kohalt.

Arengukava „Kultuur 2020” digivaldkonna rakenduskava väljatöötamise korraldas kultuuriministeeriumi juures tegutsev institutsioon nimega Digitaalse Kultuuripärandi Säilitamise Nõukogu, mille koosseis 2014. aastal uuenes ja muutus silmanähtavalt tegusaks. Eelmise aasta detsembris valmis dokument „Kultuuripärandi digimise rakenduskava 2015–2020“, tegu on enam kui 90-leheküljelise dokumendiga, milles on lahti kirjutatud lähiaastate plaanid kõikide (dokumendi, trükise, foto, filmi, eseme, kunsti) pärandiliikide kohta. Arengukavasid „Digitaalne kultuuripärand” on koostatud tegelikult juba aastast 2007, praegune on kolmas. Selle teostumisel on kavas digitaalselt kasutamiseks avada kolmandik eesti kultuuripärandist, mis tähendab andmebaasides teavet kokku 1,3 miljoni säiliku kohta. Valdkonnas on aktiivsesse käibesse tulnud uus ilus eestikeelne mõiste „avaandmed“ (*open data*), mis tähendab elektroonilist kättesaadavust mitmel eri tasandil, alates metaandmest kuni täistekstideni.

*1. 2015. aastal ilmunud Eesti inimarengu aruandes Eesti kultuuri-ruumi arengu peatükis on alapeatükk „Digitaalkultuur Eesti kultuuriruumi osana 2004-2014: hetkeseis ja tulevikuprognosis”, mille autorid on Marin Laak ja Piret Viires. Digitaalsele kujul kättesaadav aadressilt [www.kogu.ee](http://www.kogu.ee). Toimetuse märkus.*



Eesti Rahvusraamatukogu on üks suurimaid Eesti mäluasutusi. Tõnismägi 2 asuv raamatukoguhoone ehitati aastatel 1985-1993 (arhitekt Raine Karp, sisearhitekt Sulev Vahtra). Mäluasutus on asutus, mis tegeleb peamiselt info kogumise, säilitamise, töötlemise ja edastamisega. Mäluasutuste hulka kuuluvad traditsiooniliselt raamatukogud, arhiivid ja muuseumid. Mäluasutuste ülesanne ühiskonnas on teadmiste ning kogemuste talletamine, korrastamine ja kättesaadavaks tegemine. (Vikipeedia). Foto: Andra Aaloe.



Näiteks Rahvusarhiivi eri osakondade arhiivi-info on koondatud ühtsesse VAA uurimissaali. Rahvusarhiivi veebipõhiste arhiiviteenuste teke 2004.-2005. aastal tõi kaasa arhiiviklientide arvu plahvatusliku kasvu ja uurijate ümberpaiknemise füüsiliselt tajutavast uurimissaalist virtuaalsesse. Täna leiab aset 100 korda enam arhiiviküllastusi kui kümne aasta eest, kusjuures 99,3 protsenti arhiivikasutusest algab ja lõppeb veebis.

## Digiteerimine (ehk digimine ehk digitaliseerimine) – mida selle all silmas peetakse? Millistest põhimõtetest digiteerimisel lähtutakse?

Digiteerimine on tõesti muutunud üldmõisteks! Tegija-seisukohast tähendab see aga tervet tegevuste kompleksi, alates kontseptsiooni „mida digiteerida“ väljatöötamisest kuni iga konkreetse säiliku hoidlatest välja toomise ja skaneerimiseni ning lõpuks muidugi hoidlasse tagasiviimiseni. Valikute üheks aluseks on kindlasti säiliku rareiteetsus ja kasutatavus, mis seab ohtu selle füüsilise säilimise ja mis toob sageli kaasa ka restaureerimise vajaduse enne skaneerimist. Kui see rareiteetne „objekt“ on parandatud ja skaneeritud, järgneb metaandmete kirjutamise ja andmebaasidesse sisestamise etapp. Just see on kõige töömahukam ja võib võtta sama palju aega kui kõik eelnevad tegevused kokku, kuid samas on see ka kõige olulisem tööloik, millest sõltub digiteeritud säiliku edasine elu. Kui me ei tea, et see on olemas, ei saa me seda ka kasutada, ei saa kätte informatsiooni, kuigi fail võib ju kuskil „kettal“ või „pulgal“ olemas olla.

Peab arvestama, et igasugune digiteerimine on väga kallis ja pikaajaline tegevus. Kallidus sõltub kindlasti sellest, kas tegu on filmi, heli, trükise, eseme või käsikirjalise dokumendiga. Skaneerimise protsessis tehakse suuremahulised säilitusfailid ja väiksemad kasutuskoopiad, suured failid aga nõuavad ülivõimekat serverit ja/või failirepositooriumi, milles toimub digiteeritud kogumite pidev ülelindistamine turvakaalutlustel. Tehnilistest parameetritest rääkimine oleks juba eraldi jutt!

## Kuidas avardavad digiarhiivid täna kasutajate võimalusi?

Põhiline on ju kiirus, kuid siin on tegemist jällegi mõiste küsimusega. Mida tähendab sõna „digiarhiiv“? Siin on isegi kaks-kolm võimalust. Tuleb küsida, kas tegu on elektroonilise andmebaasiga, millest sa lihtsalt näed, et sind huvitav film, laul, kirjavahetus, raamat jne on kuskil muuseumis, arhiivis või raamatukogus olemas. Näed kirjet, saad selle järgi originaali välja tellida, kuid pead selle nägemiseks ikkagi füüsiliselt kohale tulema. Teiseks võimaluseks on sulle vajalikust asjast digikoopia tellimine, näiteks pakuvad raamatukogud tasulist teenust „Telli e-raamat“ (EOD). Digikoopiaid saab tellida raamatutest, mis on autoriõiguse alt vabad, piir on 70 aastat autori surmast. Kolmandaks võimaluseks on loota heale õnnele, et sind huvitav asi on juba digiteeritud ja kättesaadavaks tehtud või siis kuidagi kohandada oma huvisuund nii, et saaks kasutada varem digiteeritud materjale.

Viimasel juhul ei saa me rääkida avardamisest, pigem vastupidi. Kuid kindlasti muudab digitaalne kättesaadavus igasuguse kasutamise kiiremaks ja hõlpsamaks. Lisandub kasutatavuse ruumiline mõõde ja lisandub võimalus töötlemiseks, ümberloomiseks jms. Korrektsem vastus sellele küsimusele nõuaks ülisuurte andmehulkade ülikiire töötlemise võimaluse nimetamist. Kujundliku aga realistliku näitena: Tartu keiserliku ülikooli 19. sajandi raamatukogu saalitäis sedelkataloogi mahtus pärast digiteerimist jupikesele mälupulgale! Kuid taaskord – nendest virtuaalsetest kartoteegikastidest info kättesaamiseks ja otsingu tegemiseks peab iga skaneeritud leheke olema ükshaaval elektroonilises andmebaasis metaandmetena kirjeldatud.

Olen kindel, et digitaalse kultuuripärandi tulevik sõltub ka sellest, kui kiiresti suudetakse ühiku tasandil komplekteeritud andmelaod muuta semantiliselt seostatud teabevõrgustikeks – selle poole maailma praegu ka liigub.

**Kui me kopeerime füüsilise säiliku – või õigemini säiliku selle osa, mida saab digitaalses maailmas loetavaks, kirjeks teha (pilt, heli, tekst, metateave jne) – uude (digi)formaati, kas siis see digikoopia hakkab säilikuna elama uut elu? Kas teda konverteeritakse tehnoloogia arenedes uude formaati või minnakse vahepeal tagasi allika juurde? Ehk, kas digiteerimine on uue objekti loomine või jääb ta siiski rippuma ja alati sõltuvusse oma originaalist, ainelisest säilikust mõnes füüsilises arhiivis?**

Võiks vastata, et ühteaegu hakkab ja ei hakka elama oma elu. Digiteerimisel tehakse originaalile vastav säilituskoopia, mida hoitakse turvaliselt digihoidlates ja mida uute formaatide ilmumisel vajadusel konverteeritakse. Me praegu ei tea veel, kuidas, sest see on globaalne probleem. Võimaluste ja lahenduste otsimisega tegeletakse intensiivselt üle maailma. Teisalt, me kõik mäletame imelikke suuri pehmeid kettaid, nüüd juba ka väiksemaid kettaid, mida pole enam võimalik kasutada ja mis nõuavad failide kättesaamiseks eriseadmeid. Kultuuripärandi digiteerimisel kehtis veel hiljuti nõue, et kõik failid pidid olema kopeeritud kindlasti kolmes eri kohas, millest üks oli CD või DVD plaat. Tänapäevaks on need nõuded asendunud näiteks pilveteenusega.

Eelkõige aga võimaldab mõne mineviku-dokumendi kättesaadavus digitaalsena mugava võimaluse leida kiiresti sind huvitav objekt, selle sisu tundma õppida, aga milleks ning mis sellele järgneb, sõltub juba igast inimest individuaalselt.

**Kas digitaalselt sündinud uuema pärandi kihistus, millel nii-öelda analoogvormi ei eksisteerigi, on tulevikus veel loetav, pidades silmas tehnoloogilise maailma kiiret arengut? Kas näiteks võib juhtuda, et mingi perioodi loomingu, mis on tajutav vaid teatud tehnoloogia olemasolul, jääb pea kogu ulatuses tulevikus mitteloetavaks? Kui võtta kas või perekonnaalbumid: sada aastat tagasi tehtud fotosid ma näen, aga oma arvutiga enam kümme aastat vanadele CD-albumitele ligi ei pääse. Kas näiteks tekib ühel hetkel kuskile hoopis tehnika tark- ja riistvara arhiiv, kasutajaliideste arhiiv, mille abil vanadele formaatidele ligi pääsetakse? Kuidas tagatakse digiformaadis kirjete pikaajaline säilimine ja kättesaadavus kiiresti muutuvate digiplatvormide kontekstis? Kas perefoto peaks siiski välja printima ja albumisse kleepima?**

Siin tuleks eristada, kas räägime suurtest mäluasutustest või siis isiklikust sfäärist... Esimestel peaks olema kõik need asjad üsna täpselt läbi mõeldud ja nii-öelda kontrolli all. Ka on uued tarkvarad ja uuendused enamasti ehitatud nii, et nad on võimelised lugema ja koheselt konverteerima ka vanemaid formaate. Ma pole kuulnud tarkvara arhiivist, kuid riistvara arhiivid on juba ammugi olemas ja töötavad, mitte ainult Eesti Rahva Muuseumis eksponeeritud: eeskätt puudutab see audiovisuaalset maailma, heli ja filmi. Kuid samas – retro tuleb taas lainetena moodi ja vanad vinüülid on juba mitu aastat taas kasutusel. Iga uue meedia reegel on lähtumine varasemast ja selle väljaarendamine, näiteks uute vinüülimängijatega saab tõenäoliselt peagi arvuti kaudu suhelda.

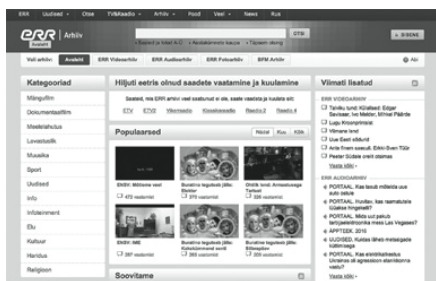
Siin on aga küsimus pigem kultuuri tarbimisharjumuste muutuses: kas perekonnafoto albumeid lehitsetakse üheskoos või on toredam rääkida iseendaga ja vaadata neid oma mobiilist üksinda kasvõi tänaval. Fotosid võib ikka välja printida, elekter võib ära minna ja aku tühjaks saada!

**Materiaalse kultuuripärandi konverteerimine binaarkoodi ja selle probleematika: kuhu kaob tolmu, aastasadade mustus, tekstuuri, materjali vananemine,**



Majakaamera otsepilt Rahvusarhiivi Noora nimelise uue peahoone ehitusest Tartusse Nooruse tänavale (lingi leiab [www.ra.ee](http://www.ra.ee) kodulehelt). Noorasse kolitakse Tartust Liivi tänava Ajalooarhiivi kogud, regionaalsetest osakondadest Kuressaare ja Haapsalu kogud ning Tallinnast Tõnismäe tänava kogud. Arhiivide kokku kolimisel on tegemist mõistagi majandusliku kokkuhoiuga, ent samuti tõdetakse, et tänu virtuaalsele teenusele ei ole regionaalseid teenindusaale mõistlik pidada.

Pilt: Ekraanitõmmis 9.01.2016 kell 16:44.



Telepärandi digiteerimise eest vastutab Eesti Rahvusringhäälingu arhiiv. Vt [arhiiv.err.ee](http://arhiiv.err.ee).

kõdu, taktiilsus, lõhn? Ehk mis saab sellest ajalis-ruumilisest kvaliteedist, mis tihti määrab ka objekti väärtuse – tema üha kasvavast vanusest, objekti/materjali enese elutsüklist? Kas digiarhiivi säilik on nagu foto albumis, peatatud hetk ajas, kus ese jääb alati ühte hetke, vanusesse? Või ehk võib tegelik materjal, füüsiline säilik, vaikselt edasi oma elu elada – pudeneda, hajuda, tolmuda, kõduneda?

Selle küsimusega on juba kõik ära vastatud! Originaal jääb originaaliks, mille eest tuleb hästi hoolitseda. Kuid kas lõhna, pudenevat paberit või krabisevat heli omaette väärtustada, sõltub ju vastuvõtjast ja sellest, milleks ta seda kasutab. Kas luule ütleb meile rohkem, kui selle ridu neid kandval paberil nuusutame? Kas inimene vajab sõnumi mõistmiseks veel mingit informatsiooni peale sõnalise, visuaalse jne teksti, mida saab näiteks teise keelde või meediasse konverteerida, tõlkida? Need on juba filosoofilised küsimused retseptiooni teooriastest fenomenoloogiani.

**„Digiteerida väärtuslikum osa kultuuripärandist...”** Kas pole juba sellesse ülesandepüstitusse kirjutatud sisse filosoofiline vasturääkivus? Kuidas otsustatakse, mis on „väärtuslikum osa”? Kas tänapäeval tehtud otsustus, mis on väärtuslik, on tingimata pädev ka tulevikus? Mis saab praeguse hinnangu järgi vähem väärtuslikumast kultuuripärandist, kui sellele ligipääsu ei võimaldata? Seda on iseäranis nüüdisajal õige aeg küsida, mil maailm ja riigi toimimise alused teiseneksid kui iga päevaga.

See on ka minu jaoks kõige raskem küsimus ja eks siin ole natuke ka nii-öelda sõnakõlksu. Kultuuriline „väärtus“ on mõnevõrra tõestatav klassikaks olemissiga: eks ole väärt ju kanoonilised teosed, mille tundmine kuulub harituse juurde. Veelgi enam – need on näiteks teosed, mis on tugisammasteks meie kultuurimälu ajaloolisele kestmisele, millele põlvkondade vältel kihistunud meie rahvuslik identiteet.

Kuid miks peaks üldse andma hinnanguid? Kultuuripärandi digiteerimise rakenduskava elluviimiseks on materjali valik otsustatud organiseerida selgelt piiritletud sisust lähtuvalt, mis on minu meelest õige. Näiteks on dokumendipärandi, st käsikirjade, kirjavahetuste jne miljonitest eri säilikutest seast valiku tegemise aluseks aeg. Otsustatud on alustada massdigiteerimist Eesti Vabariigi aegsetest materjalidest ja digiteerida võimalikult terviklikud kogud. Teine aluskriteerium on lähtumine haridusvaldkonna vajadustest, ka see on pikk tee, raskete kooliõpikute salvestamine pdf-iks ei ole piisav rääkimiseks e-koolikotist, see on siiski metafoor.

Minu meelest on oluline kogu aeg teadvustada, et praegune digipööre pole mitte ainult nii-öelda praktiline, vaid kultuuriline. Muutunud on meie kultuuripraktikad, igapäevaharjumused, õppimismeetodid, üksteisega suhtlemine. Oluline on selliseid muutusi arvestada igasuguses haridus- ja pedagoogilises tegevuses. Siin on suur hulk probleeme ja siin toimivad asjad palju aeglasmalt, protsessid on pikad. Oluline on luua sellised õppevahendid, mis vastaks nüüdisaegsetele, ent paraku ülikiiresti arenevatele tehnilistele võimalustele, aga teha seda nii, et ka noortel säiliks oskus lugeda-kasutada-vaadata vanemat kultuuri. Et pliats ei kukuks käest!

**Säilitamist vääriva eristamine kõigest muust, millel lastakse „ajaloo prügikasti” vajuda, ehk ajaloolaste, arheoloogide, ehk ka poliitikute jne subjektiivne vastutusala ja selle kaudu ajaloo kirjutamine on tegevus, mille problemaatilisus (just mälu ja ajaloo kõrvutiste narratiivide paljususe, mälu**

demokraatilisuse seisukohast) on ajaloo ja mälu tegelevates distsipliinides juba aastakümneid arutluse all olnud. EIAst saame lugeda: „Eesti mäluasutuste suurtest hoidlatest digiteerimiseks valiku tegemisel on sisuline prioriteet antud märksõnale „eestlus“: aastaks 2020 on kavas avaandmetena kättesaadavaks teha materjalid, mis dokumenteerivad Eesti riigi kujunemist alates 19. sajandi rahvuslikust ärkamisajast kuni esimese Eesti Vabariigi lõpuni 1940. aastal”<sup>2</sup>. Selline ülesandepüstitus kõlab nagu salakaval plaan, mille abil igavikulistada taas, seekord digitaalselt nagu digitiigriale kohane, Eesti kui miski, mis on alati olemas olnud (iseäranis kui uus digitaalne, meile avaandmetena kättesaadav ajalugu algab ärkamisajast). Ehk tegelikult tahame küsida, et kas selles protsessis arvestatakse teadlikult ajaloodiskursuste arengutega ajaloo demokratiseerumises ja liikumises narratiivide paljususe poole?

2. Laak, M.; Viies, P. 2015. Digitaalkultuur Eesti kultuuri-ruumi osana 2004-2014: hetke seis ja tulevikuprognosis. Eesti inimarengu aruanne 2014-2015. Tallinn: SA Eesti Koostöö Kogu, lk 231.

Sellele küsimusele on raske vastata, aga see on väga hea probleemipüstitus. Dokumentide paljususe, alusmaterjalide kättesaadavus võimaldab ka narratiivide paljususe, see on tõlgendamise küsimus.

Üks digimaailma lahendamata probleeme on aga autoriõigused ja delikaatsed isikuandmed, siin on vast kõige suurem vastuolu ja ka see oleks juba omaette artiklit väärt. Uuele meediakultuurile sügavalt omane „jagamine” pörkub 19. sajandist pärit seadustele, mille muutmine on riigiti erinev, aga igal pool vaevaline. Ajalookirjutamise vaatepunktist on praegu narratiivide paljususe aluseks uue kultuuriloo (*new cultural history*) teooria, mille aluseks on üksikisiku elu puudutavad isiklikud ja elamuslikud lood. Näiteks need eestlaste elulood, mida kogutakse nüüd juba paljudes kohtades. Kuid kui paljusid neist tohiks teha avalikult kättesaadavaks? Iga kirjutatud lugu, ka siis, kui see on „lugu ajaloost“ või „ajaloolugu” on ikkagi interpretatsioon. Oluline on kättesaadavaks teha allikad, millele need toetuvad. Tean üht-kaht sellist katsetust esitada eesti kirjanduslugu allikate kaudu, millele on varem põhinenud erinevad tõlgendused.

**Muuseum, arhiiv ja füüsiline ruum. Digikogude ruumilised väljendused. Meil on muuseumid ja arhiivisaalid – mäluasutuste ruumid, traditsioonilised kasutajaliidesed. Kui mäluasutuste sisu jõuab meie arvutisse kusiganes me istume, ning uus pärand manifesteerib end ruumiliselt serveriparkidena, siis mis saab muuseumist, arhiivisaalist? Raamatukogust? Mis funktsioon neil saab olema? Näituste kaudu tohututest infokihtidest seoste väljatoomine? Info organiseerimine? Või ehk keskendumine füüsilisele kombatavale, lõhnavale, ajas muutuval ja kuluvale materjalile? Kes on kuraator, kes on kasutaja?**

Ma toaksin siin ikkagi digi-mõiste kõrvale mõiste „uus meedia” (*new media*): meil on uus meediakultuur, meil on uus meediakunst, meil on küberkirjandus. Uue meedia keskkonnas on meil võimalik näidata semantilisi seoseid, mis tekivad eri ühikute ja sõlmekeste vahel, kuid need sõlmekesed ei pruugi olla kõik ühes arvutis, vaid laiali maailmas, näiteks saame uute tähenduste loomiseks linkida omavahel erinevate mäluasutuste arhiivide materjale. Semiootik Ziva Ben-Porat on nimetanud selliseid tähendustega seotud „tekstide” kobarid uuteks kultuurilisteks ühikuteks, mis risti-rästi, võrgustikuna meid kõikjal ümbritsevad. Arvutikultuur areneb järjest enam selle poole, et jäljendada mõtlemis- ja seoste loomise protsesse inimajus.

Raamatukogudes ja muuseumides saab ekspositsioonide loomisel sellega arvestada ning muidugi saab kasutada kõikvõimalikku masinavärki määratult suure hulga informatsiooni, sh audiovisuaalse materjali ja faktide esitamiseks. Kuid kõige olulisemaks jääb ka siis töö seostamisega. [Intervjuu jätkub lk 24.]



Bangunan  
Kantor  
21170

Lubuk  
Tasik  
754



Jevgeni Zolotko  
Üks päev riigiarhiivi töötaja elust (EKKM, 2011)  
Installatsioon purustatud trükitekstide massist  
5 × 9 × 3.5 m



21. sajandi muuseum ja raamatukogu jäävad uute teadmiste loomise keskuks, kuid neid keskusi luues ja arendades saab ühte jalga käia nüüdisaegse mõtlemisega teaduses ning võimalustega, mida pakub tehnoloogia nende teadmiste visualiseerimisel. Seda kõike on palju enam kui „vana“ võimalus näitusel filmike sisse või välja lülitada.

**Digiteerimise tulemusel suureneb ligipääs mineviku materjalidele. Kas uus ulatuslik vana info tulv, mis arhiivide digiteerimisel kasutusse paisatakse, kaotab oleviku täitsa ära? Loomingus näiteks. Kas sünnib üldse sisuliselt midagi uut või toimub vaid tsiteerimine ja kopeerimine uutes tehnoloogilistes formaatides?**

Sellele küsimusele vastab ilmselt igaüks täiesti erinevalt. Keegi ei saa midagi peale suruda, elu meie ümber toimib nii-ehk-nii. Muretsen pigem tuleviku pärast! Kui varasemad ajad on analoogkandjate vahendusel kogutud, hoitud ja säilitatud, nii mäluasutustes kui perearhiivides, siis need digitaalsed kultuurikanalid, sms-id, e-posti kirjad, häälsõnumid, seosed, lingid, postitused, kommentaarid, foorumid, Facebook, Twitteri säitsud jne – haihtuvad, jäävad hetkesse, mil vajutati nupule „Saada/Send“. Kultuuriloolisest vaatepunktist kultuur justnagu katkeks ja lõppeks... Tahan kõiki kutsuda üles olevikku, mis ju niikuinii toimub, koguma, talletama, salvestama, välja printima!

Mis tsiteerimisse puutub, siis ületati postmodernism juba aastaid tagasi, üsna samal ajal, kui mäluasutustes hakati süsteemsemalt tegelema kultuuripärandi digiteerimisega. Sellele vastukaaluks tekkis näiteks kirjanduses üsna kiiresti uue lainena radikaalne uuskonservatism, paksud romaanid ja tundeluule. Näen siin küll üsna otsest seost, mis pigem vastupidine! Loovkultuur ju alati pigem tõukub, kui laseb ennast suunata.



Jevgeni Zolotko  
Üks päev riigiarhiivi töötaja elust (EKKM, 2011)  
Installatsioon purustatud trükitekstide massist  
5 × 9 × 3.5 m